

Brussels, 20.5.2020
COM(2020) 381 final

**COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN
PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL
COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS**

**A Farm to Fork Strategy
for a fair, healthy and environmentally-friendly food system**

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

Брюссель, 20.05.2020

COM(2020), 381

Повідомлення від Європейської Комісії до Європейського Парламенту, Ради
Європейського Союзу, Європейського соціально-економічного комітету та Комітету
регіонів

Стратегія «Від ферми до виделки»

заради справедливої, здорової та екологічно дружньої продовольчої системи

ЗМІСТ

1. НЕОБХІДНІСТЬ ДІЯТИ.....	2
2. СТВОРЕННЯ ХАРЧОВОГО ЛАНЦЮГА, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ ДЛЯ СПОЖИВАЧІВ, ВИРОБНИКІВ, КЛІМАТУ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
2.1. Забезпечення сталого виробництва продуктів харчування	5
2.2. Забезпечення продовольчої безпеки	11
2.3. Стимулювання стійкої переробки продовольчих продуктів, оптової торгівлі, роздрібною торгівлі, гостинності та практики обслуговування.....	12
2.4. Сприяння сталому споживанню їжі та переходу до здорових, стійких режимів харчування	14
2.5. Зменшення втрат продуктів харчування та відходів.....	15
2.6. Боротьба з харчовими шахрайствами по ланцюгу поставок продовольства.....	16
3. ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕХОДУ	16
3.1. Дослідження, інновації, технології та інвестиції	16
3.2. Консультаційні послуги, обмін даними та знаннями, навички	18
4. СПРИЯННЯ ГЛОБАЛЬНОМУ ПЕРЕХОДУ	19
5. ВИСНОВКИ.....	21

1. НЕОБХІДНІСТЬ ДІЯТИ

Європейський зелений курс визначає, як зробити Європу першим кліматично нейтральним континентом до 2050 року. Він накреслює нову, стійку та всеосяжну стратегію зростання, яка сприятиме розвитку економіки, покращенню здоров'я та якості життя людей, догляду за природою та не залишає нікого осторонь.

Стратегія «Від ферми до виделки» - в серці Зеленого курсу. Вона всебічно вирішує проблеми стійких продовольчих систем та визнає нерозривні зв'язки між здоров'ям людей, здоровими суспільствами та здоровою планетою. Стратегія також в центрі порядку денного Комісії щодо досягнення цілей сталого розвитку ООН (ЦСР). Усі громадяни та оператори у виорбництво-збутових ланцюгах, в ЄС і будь-де, мають виграти від самого переходу, особливо внаслідок пандемії COVID-19 та економічного спаду. Перехід до стійкої продовольчої системи може принести екологічні, медичні та соціальні переваги, запропонувати економічні вигоди та гарантувати, що одужання від кризи виводить нас на стійкий шлях¹. Забезпечення стійкої життєдіяльності для первинних виробників, які все ще відстають за рівнем доходу², має важливе значення для успіху відновлення та переходу.

Пандемія COVID-19 підкреслила важливість надійної та пружної продовольчої системи, яка функціонує за будь-яких обставин та здатна забезпечити доступ громадян до достатнього постачання доступного продовольства. Пандемія також дала можливість чітко усвідомити взаємозв'язок між нашим здоров'ям, екосистемами, ланцюгами поставок, моделями споживання та планетарними кордонами. Зрозуміло, що нам потрібно зробити набагато більше, щоб зберегти себе і планету здоровими. Нинішня пандемія – лише один із прикладів. Зростаюче повторення посух, повеней, лісових пожеж та нових шкідників є постійним нагадуванням про те, що наша продовольча система знаходиться під загрозою та повинна стати більш стійкою та життєздатною.

Стратегія «Від ферми до виделки» - це новий комплексний підхід до того, як європейці цінують стійкість продовольчої системи. Це можливість покращити спосіб життя, здоров'я та навколишнє середовище. Створення сприятливого продовольчого середовища, яке полегшить вибір здорових та стійких дієт, принесе користь здоров'ю споживачів та якості життя, а також зменшить витрати суспільства, пов'язані зі здоров'ям. Люди приділяють все більше уваги екологічним, медичним, соціальним та етичним аспектам³, шукають цінності в їжі більше, ніж будь-коли раніше. Навіть якщо суспільства стають більш урбанізованими, вони хочуть відчувати себе ближче до своєї їжі. Вони хочуть, щоб

¹ Передбачається, що на глобальному рівні системи продовольства та сільського господарства відповідно до цілей сталого розвитку (ЦСР) мають забезпечити поживною та доступною їжею зростаюче населення світу, допоможуть відновити життєво важливі екосистеми та зможуть створити нову економічну цінність у понад 1,8 трлн євро до 2030 року. Джерело: Комісія з питань бізнесу та сталого розвитку (2017), *Better business, better world*.

² Наприклад, середньостатистичний фермер ЄС зараз заробляє близько половини заробітку середньостатистичного працівника в економіці загалом. Джерело: Контекстний показник CAP C. 26 про доходи підприємницької діяльності у сфері сільського господарства (https://agridata.ec.europa.eu/Olik_Downloads/Jobs-Growth-sources.htm).

³ Європейці мають високий рівень обізнаності з тематикою безпеки харчових продуктів. Найчастіше занепокоєння викликають антибіотики, гормони та стероїди у м'ясі, пестициди, забруднювачі навколишнього середовища та харчові добавки. Джерело: Спеціальний Євробарометр (квітень 2019 року), *Безпека харчових продуктів в ЄС*.

їжа була свіжою, менш обробленою та стійкою. І заклики до коротших ланцюгів поставок посилилися під час нинішньої спалаху. Споживачі повинні бути наділені повноваженнями вибирати стійку їжу, і всі учасники харчового ланцюга повинні сприймати це як свою відповідальність та можливість.

Європейська їжа вже є світовим стандартом: безпечна, різноманітна, поживна та якісна. Це результат багаторічної політики ЄС щодо захисту здоров'я людей, тварин і рослин, а також зусиль фермерів, рибалок та виробників аквакультури. Тепер європейська їжа також повинна стати глобальним стандартом стійкості. Дана стратегія має на меті винагородити тих фермерів, рибалок та інших операторів харчового ланцюга, які вже пройшли перехід до стійкої практики, забезпечити перехід для інших та створити додаткові можливості для їхнього бізнесу. Сільське господарство ЄС – єдина основна система у світі, яка зменшила викиди парникових газів (на 20% з 1990 року)⁴. Однак навіть у межах ЄС цей шлях не був ні лінійним, ні однорідним у всіх країнах-членах. Крім того, виробництво, переробка, роздрібна торгівля, упаковка та транспортування продуктів харчування роблять великий внесок у забруднення повітря, ґрунтів та води, а викиди ПГ та мають значний вплив на біорізноманіття. Таким чином, навіть незважаючи на те, що перехід ЄС до стійких продовольчих систем розпочався у багатьох сферах, продовольчі системи залишаються одним з ключових чинників зміни клімату та деградації навколишнього середовища. Існує нагальна потреба **зменшити залежність від пестицидів та антимікробних препаратів, зменшити надлишкові добрива, збільшити органічне сільське господарство, покращити добробут тварин та повернути втрати біорізноманіття.**

Закон про клімат⁵ встановлює мету досягти кліматичної нейтральності Союзу до 2050 року. Комісія запропонує до вересня 2020 року план кліматичних цілей до 2030 рік, щоб збільшити ціль скорочення викидів ПГ до 50 або 55% порівняно з рівнями 1990 року. Стратегія «Від ферми до виделки» формує новий підхід для забезпечення того, щоб сільське господарство, рибальство та аквакультура, а також виробничо-збутові ланцюгів харчування внесли належний внесок у цей процес.

Перехід до стійких продовольчих систем – це також **величезна економічна можливість**. Очікування громадян змінюються і спричиняють значні зміни на продовольчому ринку. Це можливість для фермерів, рибалок та виробників аквакультури, а також для виробників харчових продуктів та продовольчих служб. Цей перехід дозволить їм забезпечити стійкість їх торгових марок та гарантувати майбутнє харчового ланцюга ЄС до того, як це зроблять конкуренти за межами Європейського Союзу. Перехід до стійкості – це можливість «першої рушійної сили» для всіх учасників харчового ланцюга ЄС.

Зрозуміло, що перехід не відбудеться без зміни в харчуванні людей. Проте в ЄС 33 мільйони людей⁶ не можуть дозволити собі якісну їжу кожного другого дня, і продовольча допомога є важливою для частини населення багатьох країн-членів. Проблема продовольчої незабезпеченості та доступності має ризик зростання під

⁴ Від 543,25 мільйона гігатонн еквіваленту CO₂ в 1990 році до 438,99 мільйона гігатонн у 2017 році (Євростат).

⁵ Пропозиція Комісії щодо Регламенту Європейського Парламенту та Ради, що встановлює рамки досягнення кліматичного нейтралітету та про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2018/1999 (Європейський Закон про клімат), COM (2020) 80, 2020/0036 (COD).

⁶ Євростат, EU SILC (2018), https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdes03&lang=en.

час економічного спаду, тому важливо вжити заходів для зміни моделей споживання та обмеження продовольчих відходів. Тоді як близько 20% виробленої їжі йде у відходи⁷, ожиріння також зростає. Більше половини дорослого населення зараз має зайву вагу⁸, що сприяє поширенню захворювань, обумовлених харчуванням (включаючи різні види раку), і пов'язаних із цим витрат на медичне обслуговування. Загалом, європейські **раціони харчування** не відповідають національним дієтологічним рекомендаціям, а «продовольче середовище»⁹ не гарантує, що здоровий варіант завжди є найпростішим. Якби європейські раціони харчування відповідали дієтичним рекомендаціям, екологічний слід продовольчих систем значно б зменшився.

Зрозуміло також, що ми не можемо змінити те, на що ми не можемо вплинути. ЄС є найбільшим імпортером та експортером агропродовольчих товарів та найбільшим ринком морепродуктів у світі. Виробництво товарів може мати негативний екологічний та соціальний вплив у країнах, де вони виробляються. Тому зусилля щодо посилення вимог сталого розвитку в системі продовольства ЄС повинні супроводжуватися політикою, яка допомагає **підвищити стандарти в усьому світі**, щоб уникнути екстерналізації та експорту нестійких практик.

Стала продовольча система буде важливою для досягнення кліматичних та екологічних цілей Зеленого курсу, одночасно **підвищуючи рівень доходів первинних виробників** та посилюючи **конкурентоспроможність ЄС**. Дана стратегія підтримує перехід, роблячи акцент на нових можливостях як для громадян, так і для підприємств харчової промисловості.

2. СТВОРЕННЯ ХАРЧОВОГО ЛАНЦЮГА, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ ДЛЯ СПОЖИВАЧІВ, ВИРОБНИКІВ, КЛІМАТУ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Цілі ЄС – це зменшення **екологічного та кліматичного наслідку** продовольчої системи ЄС та посилення її **стійкості**, гарантування продовольчої безпеки в умовах зміни клімату та втрати біорізноманіття, а також ведення **глобального переходу** до конкурентної стійкості від ферми до виделки та використання нових **можливостей**. Це означає

- забезпечення того, що харчовий ланцюг, який охоплює виробництво, транспортування, розподіл, маркетинг та споживання харчових продуктів, має **нейтральний чи позитивний вплив на навколишнє середовище**, зберігаючи та відновлюючи сухопутні, прісноводні та морські ресурси, від яких залежить продовольча система; сприяння пом'якшенню зміни клімату та адаптації до його наслідків; захист землі, ґрунту, води, повітря, здоров'я рослин та добробуту тварин; повернення втрат біорізноманіття;
- забезпечення продовольчої безпеки, харчування та охорони здоров'я населення – забезпечення **доступу кожного до достатньої, поживної їжі та**

⁷ (2016) Оцінки європейських рівнів харчових відходів.

⁸ Євростат, показник ожиріння за індексом маси тіла, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_10/default/table?lang=en

⁹ «Продовольче середовище» - це фізичний, економічний, політичний та соціокультурний контекст, в якому споживачі взаємодіють з продовольчою системою для прийняття рішень щодо придбання, приготування та споживання продуктів харчування (Панель експертів високого рівня з продовольчої безпеки та харчування (2017), *Системи харчування*).

стійкого продовольства, що передбачає високі стандарти безпеки та якості, здоров'я рослин та здоров'я і добробут тварин з дотриманням при цьому дієтичних потреб та харчових переваг;

- збереження доступності продуктів харчування, при цьому генеруючи більш справедливі економічні прибутки в ланцюзі постачання, так що в кінцевому підсумку **найбільш стійкі продукти харчування також стають найдоступнішими**, сприяючи конкурентоспроможності сектору поставок ЄС, сприяючи справедливій торгівлі, створюючи нові можливості для бізнесу, одночасно забезпечуючи цілісність єдиного ринку та гігієну праці.

Стійкість продовольчих систем є глобальним питанням і продовольчі системи повинні будуть адаптуватися до різноманітних проблем. ЄС може зіграти ключову роль у встановленні глобальних стандартів з цією Стратегією. Вона встановлює ключові цілі у пріоритетних для ЄС областях. Окрім нових політичних ініціатив, важливим для забезпечення справедливого переходу є виконання діючого законодавства, зокрема щодо добробуту тварин, використання пестицидів та захисту довкілля. Підхід враховуватиме різні вихідні точки та відмінності в потенціалі покращення в державах-членах. Стратегія також визнає, що перехід до стійкості продовольчої системи змінить економічну структуру багатьох регіонів ЄС та схеми їхньої взаємодії. Технічна та фінансова допомога від існуючих інструментів ЄС, таких як фонди гуртування та Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій (ЄСФРСТ), підтримає перехід. Нові законодавчі ініціативи будуть підтримуватися кращими інструментами регулювання Комісії. Оцінювання впливів, що базуватиметься на консультаціях з громадськістю, на виявленні екологічних, соціальних та економічних впливів, на аналізі впливу на малі та середні підприємства (МСП) щодо сприяння чи перешкодження інноваціям, - сприятиме вибору ефективної політики з мінімальними витратами і відповідно до цілей Зеленого курсу. **Для прискорення й полегшення переходу** та забезпечення більшої сталості всіх продуктів харчування на ринку ЄС до кінця 2023 року Комісія внесе законодавчу пропозицію щодо **рамкової структури стійкої продовольчої системи**. Це сприятиме узгодженості політики на національному рівні та рівні ЄС, підтримає стійкість у всіх політиках та напрямках, пов'язаних з харчовими продуктами, та посилить пружність продовольчих систем. Після широких консультацій та оцінки впливу Комісія працюватиме над загальними визначеннями та загальними принципами і вимогами до стійких продовольчих систем та продуктів харчування. Рамкова структура також визначить обов'язки всіх суб'єктів продовольчої системи. У поєднанні з сертифікацією та маркуванням стосовно стійкості харчових продуктів та цільовими стимулами рамкова структура дозволить операторам отримувати переваги від сталої практики та поступово підвищить стандарти сталого розвитку, щоб вони стали нормою для всіх харчових продуктів на ринку ЄС.

2.1. Забезпечення сталого виробництва продуктів харчування

Усі учасники харчового ланцюга повинні відігравати свою роль у досягненні його стійкості. Фермерам, рибалкам та виробникам аквакультури потрібно швидше трансформувати свої методи виробництва та найкращим чином використовувати природні, технологічні, цифрові та космічні рішення, щоб забезпечити кращі результати у збереженні клімату та навколишнього середовища, підвищити стійкість до змін клімату, а також зменшити і оптимізувати використання вхідних

речовин (наприклад, пестицидів, добрив). Ці рішення потребують **людських та фінансових інвестицій**, але також обіцяють більшу віддачу, створюючи додаткову вартість та зменшуючи витрати.

Приклад **нової зеленої бізнес-моделі** - фермери та лісники скорочують викиди вуглецю. Сільськогосподарські практики, які виводять CO₂ з атмосфери, сприяють досягненню цілі щодо кліматичної нейтральності і мають винагороджуватись через Спільну сільськогосподарську політику (ССП ЄС)¹¹ або інші державні чи приватні ініціативи (вуглецевий ринок). Нова вуглецева ініціатива ЄС для фермерів в рамках Пакту про клімат сприятиме цій новій бізнес-моделі, яка забезпечує фермерам нове джерело доходу та допомагає іншим секторам декарбонізувати харчовий ланцюг. Як було оголошено у Плані дій щодо впровадження циркулярної економіки (СЕАР), Комісія розробить регуляторну рамкову стратегію для сертифікації викидів вуглецю на основі надійного та прозорого обліку вуглецю для моніторингу та перевірки достовірності його викидів.

Циркулярна біо-економіка все ще залишається невикористаним потенціалом для фермерів та їх кооперативів. Наприклад, передові біопереробні заводи, які виробляють біодобрива, білкові корми, біоенергетику та біохімічні речовини пропонують можливості для переходу до кліматично нейтральної європейської економіки та створення нових робочих місць у первинному виробництві. Фермери повинні усвідомити можливості скорочення викидів метану у тваринництві через розвиток **відновлюваної енергетики** та інвестування в анаеробні копачі для виробництва біогазу з сільськогосподарських відходів та залишків, таких як гній. Господарства також мають потенціал для виробництва біогазу з інших джерел відходів та залишків, таких як харчова промисловість та напої, каналізація, стічні води та комунальні відходи. Фермерські будинки та комори часто ідеально підходять для розміщення сонячних батарей, і такі інвестиції повинні бути пріоритетними в майбутніх стратегічних планах CAP¹⁰. Комісія вживатиме заходів для прискорення прийняття на ринок цих та інших рішень щодо енергоефективності у сільському господарстві та харчовій промисловості до тих пір, поки ці інвестиції будуть здійснюватися стійко і без шкоди для продовольчої безпеки чи біорізноманіття в рамках ініціатив та програм з чистої енергетики.

Використання хімічних пестицидів у сільському господарстві спричиняє забруднення ґрунту, води та повітря, втрату біорізноманіття та може завдати шкоди рослинам, комахам, птахам, ссавцям та земноводним. Комісія вже створила Гармонізований індикатор ризиків для кількісного визначення прогресу у зменшенні ризиків, пов'язаних з пестицидами. І спостерігається зниження ризику вживання пестицидів на 20% за останні п'ять років. Комісія вживатиме додаткових заходів для зменшення загального використання і ризику хімічних пестицидів на 50% та зменшення використання більш небезпечних пестицидів¹¹ на 50% до 2030 року. Для того, щоб розпочати використовувати альтернативи та зберегти доходи

¹⁰ Кожна держава-член ЄС здійснить всебічний аналіз своїх специфічних потреб, а потім складе Стратегічний план Спільної сільськогосподарської політики (ССП), в якому буде визначено, яким чином вона пропонує цільове фінансування ССП з обох «стовпів» для задоволення цих потреб відповідно до загальних цілей ЄС, встановлено, які інструменти будуть використані, та власні конкретні цілі.

¹¹ Це засоби захисту рослин, що містять активні речовини, які відповідають критеріям відсівання, визначеним у пунктах 3.6.2. до 3.6.5 та 3.8.2 Додатка II до Регламенту (ЄС) №1107/2009 або визначені як кандидати на заміну відповідно до критеріїв, зазначених у пункті 4 цього Додатка.

фермерів, Комісія зробить декілька кроків. В першу чергу, Комісія перегляне Директиву про стале використання пестицидів, вдосконалив положення про **комплексну боротьбу зі шкідниками** (КБШ) та сприятиме більш активному використанню безпечних альтернативних способів захисту врожаїв від шкідників та хвороб. Комплексна боротьба зі шкідниками заохочуватиме використання альтернативних методів боротьби, таких як сівозміна та механічна прополка, а також буде одним із головних інструментів зменшення використання хімічних пестицидів та залежності від них в цілому й використання більш небезпечних пестицидів зокрема. Сільськогосподарські практики, які зменшують використання пестицидів через CAP, матимуть першочергове значення, і Стратегічні плани повинні відображати цей перехід та сприяти доступу до отримання консультацій. Комісія також сприятиме випуску на ринок пестицидів, що містять біологічні активні речовини, та посилить оцінку екологічного ризику від пестицидів. Такі заходи вживатимуться для скорочення тривалості процесу авторизації пестицидів державами-членами. Комісія також запропонує зміни до Регламенту 2009 року щодо статистики пестицидів¹² для того, щоб подолати прогалини в даних та сприяти формуванню політики на основі доказів.

Надлишок поживних речовин (особливо азоту та фосфору) у навколишньому середовищі, що виникає внаслідок надмірного використання та через те, що не всі поживні речовини, які використовуються в сільському господарстві, ефективно засвоюються рослинами, є ще одним важливим джерелом забруднення повітря, ґрунтів, води та кліматичних впливів¹³. Це зменшило біорізноманіття в річках, озерах, заболочених місцях і морях¹⁴. Комісія вживатиме певних заходів щодо зменшення втрат поживних речовин щонайменше на 50%, гарантуючи при цьому відсутність погіршення родючості ґрунтів. Це дозволить скоротити використання добрив щонайменше на 20% до 2030 року. Така ціль буде досягнута шляхом впровадження та застосування відповідного екологічного та кліматичного законодавства в повному обсязі, шляхом визначення з державами-членами скорочення навантаження поживних речовин, необхідних для досягнення цих цілей, застосовуючи збалансовані добрива, стійке управління поживними речовинами та краще поводження з азотом та фосфором протягом усього життєвого циклу. Спільно із державами-членами Комісія розробить **комплексний план дій щодо управління поживними речовинами** для подолання забруднення поживними речовинами у джерелі та підвищення стійкості галузі тваринництва. Комісія також співпрацюватиме з державами-членами з метою розширення застосування точних методів удобрення та сталої сільськогосподарської практики, особливо в районах гарячих точок інтенсивного тваринництва та переробки органічних відходів у відновлювані добрива. Це буде здійснено за допомогою заходів, які держави-члени включатимуть до своїх стратегічних планів Спільної сільськогосподарської політики, таких як Інструмент стійкості сільського

¹² Регламент (ЄС) № 1185/2009 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року щодо статистики пестицидів (Текст, що стосується ЄЄП); OJ L 324, 10.12.2009, стор. 1.

¹³ Використання азоту в сільському господарстві призводить до викиду в атмосферу закису азоту. У 2017 році викиди N₂O від сільського господарства становили 43% викидів сільського господарства та 3,9% від загальних антропогенних викидів у ЄС (ЄЄП (2019), Щорічний облік парникових газів Європейського Союзу 1990-2017 років та Звіт про інвентаризацію 2019 року).

¹⁴ ОЕСР (2019), Прискорення кліматичних дій: переорієнтація політики на користь добробуту.

господарства для управління поживними речовинами¹⁵, інвестиції, консультаційні послуги та космічні технології ЄС (Коперник, Галілео).

10,3% викидів парникових газів у ЄС припадає на сільське господарство, а майже 70% з них - на тваринництво¹⁶. Вони складаються з парникових газів, що не містять CO₂ (метану та оксиду азоту). Крім того, 68% загальної площі сільськогосподарських угідь використовується для тваринництва¹⁷. Для сприяння зменшенню впливу тваринництва на навколишнє середовище та клімат, уникненню витоку вуглецю через імпорту та задля підтримки поточного переходу до більш сталого тваринництва Комісія сприятиме виведенню на ринок стійких та інноваційних кормових добавок. Вивчатимуться правила ЄС щодо зменшення залежності від критично важливих кормових матеріалів (наприклад, сої, вирощеної на випалених землях) шляхом сприяння вирощуванню рослинних білків, вирощених у ЄС, а також альтернативних кормових матеріалів, таких як комахи, запаси морських кормів (наприклад, водорості) та побічні продукти від біоекономіки (наприклад, рибні відходи)¹⁸. Більше того, Комісія проводить перегляд програми просування ЄС для сільськогосподарської продукції з метою посилення її внеску у стале виробництво і споживання та відповідно до режимів харчування, що змінюються. Що стосується м'яса, то цей огляд повинен зосереджуватись на тому, як ЄС може використовувати свою програму просування для підтримки найбільш стійких методів тваринництва. Також буде суворо оцінюватись будь-яка пропозиція про поєднання підтримки в стратегічних планах з точки зору необхідності загальної стійкості.

Антимікробна резистентність (АМР), пов'язана із надмірним та нераціональним використанням антимікробних препаратів у охороні тварин та людини, призводить до смерті 33 000 людей у ЄС/ЄЕП щороку¹⁹ та значних витрат на охорону здоров'я. Тому Комісія вживатиме заходів щодо зменшення загального обсягу продажів антимікробних препаратів для вирощених тварин та аквакультури на 50% до 2030 року. Нові Регламенти про ветеринарні лікарські засоби та медикаментозні корми передбачають широкий спектр заходів для досягнення цієї мети та просування ідеї про здоров'я.

¹⁵ Як зазначено у Пропозиції Регламенту Європейського Парламенту та Ради, який встановлює правила щодо підтримки стратегічних планів, які мають бути розроблені державами-членами в рамках Спільної сільськогосподарської політики (стратегічні плани ССП) та фінансуються Європейським сільськогосподарським фондом гарантій (ЄСФГ) та Європейським сільськогосподарським фондом розвитку сільських територій (ЄСФРСТ) і скасування Регламенту (ЄС) №1305/2013 Європейського Парламенту та Ради і Регламенту (ЄС) № 1307/2013, COM(2018)392, 2018/0216(COD), у повному дотриманні повідомлення від Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів - імплементації, COM (2017) 134.

¹⁶ ЄЕП (2019), Щорічна інвентаризація парникових газів Європейського Союзу 1990-2017 років та звіт про інвентаризацію 2019. Ці показники не включають викиди CO₂ від землекористування та зміни землекористування.

¹⁷ 39,1 млн. Га зернових та олійних культур та 70,7 млн. Га луку на 161 млн. Га сільськогосподарських угідь (у ЄС27, Евростат, 2019 р.).

¹⁸ Повідомлення від Європейської Комісії до Європейського Парламенту, Ради Європейського Союзу, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів - Стала біоекономіка для Європи: зміцнення зв'язку між економікою, суспільством та довкіллям, COM/2018/673.

¹⁹ Cassini et al., (2019) «Атрибутизація смертності та інвалідності, спричинених інфекціями антибіотикорезистентними бактеріями в ЄС та Європейському економічному просторі у 2015 році: аналіз моделювання на рівні населення», Lancet Infect Dis. Вип.19, випуск 1, стор 55-56.

Покращення **добробуту тварин** позитивно впливає на здоров'я тварин та якість їжі, зменшує потребу в ліках та може допомогти зберегти біорізноманіття. Зрозуміло також, що цього хочуть громадяни. Комісія перегляне законодавство про добробут тварин, у тому числі щодо транспортування тварин та їх забою, і узгодить його з останніми науковими доказами, розширить сферу його застосування, полегшить впровадження та, зрештою, забезпечить більш високий рівень добробуту тварин. Стратегічні плани та нові Стратегічні настанови ЄС щодо аквакультури підтримуватимуть цей процес. Комісія також розгляне варіанти маркування добробуту тварин для кращої передачі цінності по харчовому ланцюгу.

Зміна клімату несе нові загрози **здоров'ю рослин**. Проблема сталого розвитку вимагає заходів щодо кращого захисту рослин від шкідників та хвороб, а також потребує інновацій. Комісія прийме правила для посилення пильності щодо імпорту рослин та нагляду на території Союзу. Нові інноваційні методи, включаючи біотехнології та розробку біопрепаратів, можуть зіграти роль у підвищенні стійкості, за умови, що вони безпечні для споживачів та довкілля, приносячи користь суспільству в цілому. Вони також можуть прискорити процес зменшення залежності від пестицидів. У відповідь на запит держав-членів Комісія проводить дослідження, в якому розгляне потенціал нових геномних методик для покращення стійкості по ланцюгу поставок продовольства. Сталі продовольчі системи також покладаються на **безпеку та різноманітність насіння**. Фермери повинні мати доступ до ряду якісного насіння для сортів рослин, адаптованих до тиску кліматичних змін. Комісія вживатиме заходів для полегшення реєстрації сортів насіння, у тому числі для органічного землеробства, та забезпечення більш легкого доступу до ринку для традиційних та місцевих пристосованих сортів.

Ринок органічної їжі буде продовжувати зростати, а **органічне виробництво** потребує подальшого просування. Це позитивно впливає на біорізноманіття, створює робочі місця та приваблює молодих фермерів. Споживачі визнають його цінність. Законодавча база підтримує перехід до цього виду господарства, але потрібно зробити більше, і подібні зрушення мають відбутися в океанах та внутрішніх водах. На додаток до заходів ССП, таких як еко-схеми, інвестиції та консультаційні послуги та заходи спільної політики в сфері рибальства (СПР), Комісія висуне План дій з питань органічного виробництва. Це допоможе державам-членам стимулювати як пропозицію, так і попит на органічну продукцію. Це забезпечить довіру споживачів та підвищить попит за допомогою рекламних кампаній та зелених державних закупівель. Цей підхід допоможе досягти мети щонайменше 25% сільськогосподарських земель ЄС під органічним землеробством до 2030 року та значного збільшення органічної аквакультури.

Зрозуміло, що перехід повинен підтримуватися ССП, яка зосереджується на Зеленому курсі. **Нова ССП**²⁰, яку Комісія запропонувала у червні 2018 року, має на меті допомогти фермерам покращити екологічні та кліматичні показники шляхом більш орієнтованої на результати моделі, кращого використання даних та аналізу, вдосконалення обов'язкових екологічних стандартів, нових добровільних заходів та посилення уваги до інвестицій у зелені та цифрові технології та практики. ССП також має на меті гарантувати гідний дохід, що дозволяє їм

²⁰ <https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment>

забезпечити свої сім'ї та витримати будь-які кризи²¹. Вимога покращити ефективність та результативність прямих платежів шляхом обмеження та кращої орієнтації на підтримку доходу фермерам, які цього потребують, та які задовільняють зелені амбіції, а не суб'єктам господарювання та компаніям, які просто володіють землею на фермах, - залишається важливим елементом майбутньої ССП²². Здатність держав-членів до забезпечення цього повинна бути ретельно оцінена у Стратегічних планах та контролюватися протягом усього впровадження. В останньому аналізі Комісії²³ представлений висновок про те, що реформа дійсно має потенціал для просування Зеленого курсу, але ключові положення пропозицій повинні обговорюватися, а також слід впроваджувати певні вдосконалення та практичні ініціативи.

Нові «**еко-схеми**» запропонують основний потік фінансування для підвищення стійких практик, таких як точне землеробство, агроекологія (включаючи органічне землеробство), вуглеводство та агролісомеліорація. Держави-члени та Комісія повинні будуть забезпечити належний ресурс та реалізацію у Стратегічних планах. Комісія підтримає запровадження мінімального обмеженого бюджету для екологічних схем.

Комісія також надасть **рекомендації** кожній державі-члену щодо дев'яти конкретних цілей ССП, перш ніж вони офіційно представлять проекти стратегічних планів. Комісія приділить особливу увагу вирішенню цілей Зеленого курсу та тих, що впливають із цієї стратегії та Стратегії біорізноманіття до 2030 рік. Вона попросить держави-члени встановити чіткі національні цінності для цих цілей, беручи до уваги їх конкретну ситуацію та вищезгадані рекомендації. Виходячи з цих цінностей, держави-члени визначатимуть необхідні заходи у своїх Стратегічних планах.

Паралельно зі змінами в сільському господарстві необхідно також прискорити перехід до **сталого виробництва риби та морепродуктів**. Економічні дані показують, що там, де риболовля стала стійкою, дохід зростав паралельно²⁴. Комісія активізує зусилля для виведення рибних запасів на стійкий рівень через СЗП там, де залишаються прогалини у впровадженні (наприклад, за рахунок зменшення марномірного викидання), посилить управління рибним господарством у Середземномор'ї у співпраці з усіма прибережними державами та до 2022 року переоцінить, як СЗП вирішує ризики, викликані зміною клімату²⁵. Запропонований перегляд системи контролю рибного господарства ЄС сприятиме боротьбі з

²¹ У 2017 році субсидії ССП, за винятком інвестиційної підтримки, становлять 57% чистого доходу сільського господарства в ЄС.

<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardFarmEconomyFocus/DashboardFarmEconomyFocus.html>

²² Здійснюється оцінка ССП для встановлення внеску підтримки доходу у покращення стійкості та сталості сільського господарства

²³ Аналіз робочого документа співробітників Комісії зв'язків між реформою ССП та Зеленим курсом, РД (2020) 93.

²⁴ Повідомлення від Комісії до Європейського Парламенту та Ради про стан спільної рибної політики та консультації щодо можливостей риболовлі на 2020 рік, СОМ (2019) 274, фінальна версія.

²⁵ Пропозиція Регламенту Європейського Парламенту та Ради про внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) №1224/2009 та про внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) №768/2005, (ЄС) №1967/2006, (ЄС) №1005/2008, та Регламент (ЄС) №2016/1139 Європейського Парламенту та Ради щодо контролю рибного господарства, СОМ/2018/368, фінальна версія, 2018/0193 (COD).

шахрайством шляхом розширеної системи відстеження. Обов'язкове використання цифрових сертифікатів на вилов посилить запобіжні заходи проти появи незаконних рибних продуктів на ринку ЄС.

Штучно виведена риба та морепродукти створюють менше вуглецю, ніж виробництво тварин на суші. Окрім значної підтримки наступного Європейського фонду морського та рибного господарства для сталого виробництва морепродуктів, Комісія передбачає прийняти керівні принципи ЄС щодо планів розвитку сталого розвитку аквакультури держав-членів та сприяти правильному розподілу витрат Фонду. Також буде визначена цілеспрямована підтримка індустрії водоростей, оскільки водорості повинні стати важливим джерелом альтернативного білка для стійкої продовольчої системи та глобальної продовольчої безпеки.

Зрештою, для підтримки первинних виробників у перехідний період Комісія передбачає уточнення **правил конкуренції** для колективних ініціатив, що сприяють стійкості ланцюгів поставок. Це також допоможе фермерам та рибалкам зміцнити свої позиції у ланцюзі поставок та залучити справедливу частку доданої вартості сталого виробництва шляхом заохочення можливостей співпраці в рамках спільних ринкових організацій сільськогосподарської продукції²⁶ і продуктів рибного господарства та аквакультури²⁷. Комісія буде стежити за виконанням Директиви про недобросовісні торгові практики²⁸ державами-членами. Комісія також співпрацюватиме із співзаконодавцями щодо вдосконалення аграрних правил, що зміцнюють становище фермерів (наприклад, виробників продукції із географічними зазначеннями), їх кооперативів та організацій виробників у ланцюгу продовольчого забезпечення.

2.2. Забезпечення продовольчої безпеки

Стала система харчування повинна гарантувати достатнє та різноманітне забезпечення людей безпечними, поживними, доступними та постійно наявними продуктами харчування у будь-який час, не в останню чергу в кризові періоди. Події, які впливають на сталість харчових систем, не обов'язково впливають із самого ланцюга постачання продовольства, а можуть бути спровоковані кризами

²⁶ Регламент (ЄС) №1308/2013 Європейського Парламенту та Ради від 17 грудня 2013 року про створення спільної організації ринків сільськогосподарської продукції та скасування Положень Ради (ЄЕС) №922/72, (ЄЕС) №234/79, (ЄС) №1037/2001 та (ЄС) №1234/2007 (ОВ L347, 20.12.2013, стор. 671) та Регламенту (ЄС) 2017/2393 Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2017 року про внесення змін до Регламентів (ЄС) №1305/2013 про підтримку розвитку сільських територій Європейським сільськогосподарським фондом розвитку сільських територій (ЄСФРСТ), (ЄС) №1306/2013 про фінансування, управління та моніторинг спільної сільськогосподарської політики, (ЄС) №1307/2013 встановлення правил щодо прямих платежів фермерам у рамках схем підтримки в межах спільної аграрної політики, (ЄС) №1308/2013 про встановлення спільної організації ринків сільськогосподарської продукції та (ЄС) №652/2014 щодо встановлення положень про управління витрат, пов'язаних з харчовим ланцюгом, здоров'ям тварин та добробуту тварин, що стосується здоров'я рослин та репродуктивного матеріалу рослин (ОВ L 350, 29.12.2017, стор. 15).

²⁷ Регламент (ЄС) №1379/2013 Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2013 року про спільну організацію ринків рибної промисловості та продуктів аквакультури, що вносить зміни до Регламентів Ради (ЄС) №1184/2006 та (ЄС) №1224/2009, та скасування Регламенту Ради (ЄС) №104/2000 (ОВ L 354, 28.12.2013, стор. 1).

²⁸ Директива (ЄС) № 2019/633 Європейського Парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року про недобросовісну торговельну практику взаємовідносин бізнес-бізнес у ланцюгу сільськогосподарства та продовольства (ОВ L 111, 25.4.2019, стор. 59).

політичними, економічними, екологічними чи в галузі охорони здоров'я. Хоча нинішня пандемія COVID-19 не пов'язана з безпекою харчових продуктів в ЄС, така криза може поставити під загрозу як продовольчу безпеку, так і засоби до існування. Зміна клімату та втрата біорізноманіття становлять неминучу та тривалу загрозу продовольчій безпеці та життєдіяльності. У контексті цієї стратегії Комісія продовжить проводити ретельний моніторинг продовольчої безпеки, а також конкурентоспроможності фермерів та підприємств харчування.

Враховуючи складність та кількість суб'єктів, які беруть участь у виробничо-збутовому ланцюгу, кризи впливають по-різному. Незважаючи на те, що в цілому було достатньо постачання продовольства, ця пандемія виявила багато проблем, таких як логістичні перебої в ланцюгах поставок, дефіцит робочої сили, втрата певних ринків та зміна моделей споживання, що впливають на функціонування харчових систем. Ця ситуація є безпрецедентною, і харчовий ланцюг щороку стикається зі зростаючою загрозою постійних посух, паводків, лісових пожеж, втратою біорізноманіття та новими шкідниками. Підвищення стійкості виробників продуктів харчування в кінцевому рахунку збільшить їх пружність. Ця стратегія має на меті створити нову рамкову структуру для цього, доповнену заходами, визначеними Стратегією з біорізноманіття.

Пандемія COVID-19 також дала нам знати про важливість критично важливого персоналу, наприклад, працівників агропродовольчої галузі. Саме тому буде особливо важливо пом'якшити соціально-економічні наслідки, що впливають на харчовий ланцюг, та забезпечити дотримання основних принципів, закріплених у **Європейському «стовпі» соціальних прав**, особливо якщо мова йде про нестабільних, сезонних та незадекларованих працівників. Розгляд соціального захисту працівників, умов праці та житла, а також охорони здоров'я та безпеки відіграватимуть головну роль у побудові справедливих, міцних та стійких систем харчування.

Комісія посилить свою координацію **спільної європейської реакції на кризи, що впливають на продовольчі системи** з метою гарантії безпечності та безпеки продовольства, зміцнення здоров'я населення та пом'якшення їх соціально-економічного впливу на ЄС. Спираючись на засвоєні уроки, Комісія оцінить стійкість продовольчої системи та розробить **план дій у надзвичайних ситуаціях для забезпечення постачання продовольства та продовольчої безпеки, які мають бути здійснені в умовах кризи**. Аграрний кризовий запас буде оновлений, тому його повний потенціал можна буде використовувати наперед у випадку кризи на сільськогосподарських ринках. На додаток до заходів щодо оцінки ризику та управління, які мають бути активовані під час кризи, у плані буде встановлено механізм реагування на продовольчу кризу, який координується Комісією та залучає держави-члени. Він буде складатися з різних галузей (сільського господарства, рибного господарства, безпеки харчових продуктів, робочої сили, охорони здоров'я та транспорту) залежно від характеру кризи.

2.3. Стимулювання стійкої переробки продовольчих продуктів, оптової торгівлі, роздрібною торгівлі, гостинності та практики обслуговування

Підприємства харчової промисловості та роздрібні торговці формують ринок і впливають на вибір особливостей харчування споживачів за допомогою видів та харчового складу продуктів, які вони виробляють, вибору постачальників, способів виробництва та упаковки, транспорту, мерчандайзингу та маркетингових практик.

Будучи найбільшим світовим імпортером та експортером, харчова промисловість ЄС також впливає на екологічний та соціальний слід світової торгівлі. Посилення стійкості наших продовольчих систем може сприяти подальшому формуванню репутації бізнесу та продукції, створенню цінностей для акціонерів, поліпшенню умов праці, залученню працівників та інвесторів та наданню конкурентної переваги, підвищенню продуктивності та зменшенню витрат для компаній²⁹.

Харчова промисловість та роздрібна торгівля повинні показати шлях через підвищення наявності та доступності здорових, стійких харчових варіантів для зменшення загального екологічного сліду продовольчої системи. Для сприяння цьому Комісія розробить **Кодекс поведінки ЄС щодо відповідальної ділової та маркетингової практики**, який супроводжуватиметься моніторингом. Кодекс буде розроблений спільно з усіма відповідними зацікавленими сторонами.

Комісія буде домагатися зобов'язань харчових компаній та організацій здійснювати конкретні дії щодо охорони здоров'я та сталого розвитку. Зокрема, зосереджуючись на наступному: переформулювання харчових продуктів відповідно до рекомендацій щодо здорових, стійких дієт; зменшення їх екологічного сліду та споживання енергії шляхом підвищення енергоефективності; адаптація маркетингових та рекламних стратегій з урахуванням потреб найбільш уразливих; забезпечення того, щоб кампанії з цінами на продукти не погіршували уявлення громадян про цінність продуктів харчування; зменшення кількості упаковки відповідно до нового СЕАР. .

Наприклад, слід уникати маркетингових кампаній, що рекламують м'ясо за дуже низькими цінами. Комісія буде моніторити ці зобов'язання та розглядати законодавчі заходи, якщо прогрес недостатній. Комісія також готує ініціативу щодо вдосконалення **системи корпоративного управління**, включаючи вимогу харчової промисловості інтегрувати стійкість у корпоративні стратегії. Комісія також шукатиме можливості сприяти переходу на здоровіші дієти та стимулювати переформування продуктів, у тому числі шляхом встановлення **профілів поживних речовин** для обмеження просування (через харчові чи медичні претензії) продуктів з високим вмістом жиру, цукрів та солі.

Комісія вживатиме заходів щодо розширення та просування стійких та соціально відповідальних методів виробництва та **циркулярних бізнес-моделей** у харчовій промисловості та роздрібній торгівлі, в тому числі спеціально для малих і середніх підприємств, в синергії з цілями та ініціативами, висунутими в рамках нової СЕАР. Розгортання циркулярної та стійкої біоекономіки ЄС забезпечує бізнес-можливості, наприклад, пов'язані з використанням харчових відходів.

Упаковка харчових продуктів відіграє ключову роль у стійкості продовольчих систем. Комісія перегляне законодавство про матеріали щодо контактів з харчовими продуктами для поліпшення безпеки харчових продуктів та охорони здоров'я населення (зокрема, зменшення використання небезпечних хімічних речовин), підтримає використання інноваційних та стійких рішень для упаковки з

²⁹ Наприклад, дослідження випадків зменшення втрат харчових продуктів та відходів, проведене від імені коаліції «Чемпіон 12.3», виявило прибуток від інвестицій 14:1 для компаній, які вживають заходів щодо зменшення втрат харчових продуктів та відходів. Гансон, К. та П. Мітчелл. 2017 рік. Справа щодо зменшення втрат харчових продуктів та відходів. Вашингтон, округ Колумбія: Чемпіони 12.3.

використанням екологічно чистих, повторно використовуваних та вторинних матеріалів, сприятиме зменшенню харчових відходів. Крім того, в рамках ініціативи щодо сталого виробництва, зазначеної в СЕАР, буде працювати над законодавчою ініціативою щодо повторного використання в харчових послугах, щоб замінити упаковку харчових продуктів та столові прилади для одноразового використання повторно використовуваними.

Зрештою, Комісія перегляне **маркетингові стандарти** для забезпечення поглинання та постачання продуктів сільського господарства, рибальства та аквакультури та посилення ролі критеріїв стійкості з урахуванням можливого впливу цих стандартів на втрати харчових продуктів та відходи. Паралельно це зміцнить законодавчу базу щодо **географічних позначок (ГЗ)** та, де це доцільно, включити конкретні критерії стійкості.

Крім того, з метою посилення стійкості регіональних та місцевих продовольчих систем та задля створення коротших ланцюгів поставок, Комісія підтримає зменшення залежності від перевезення на великі відстані (близько 1,3 млрд тонн первинної сільськогосподарської, лісової та рибної продукції було перевезено дорогами у 2017 році³⁰).

2.4. Сприяння сталому споживанню їжі та переходу до здорових, стійких режимів харчування

Сучасні режими споживання їжі нестійкі як з точки зору здоров'я, так і з точки зору навколишнього середовища. В країнах ЄС середнє споживання енергії, червоного м'яса³¹, цукру, солі та жиру продовжують перевищувати рекомендації, в той час як споживання цілнозернових круп, фруктів та овочів, бобових та горіхів недостатнє³².

Повернення зростання надмірної ваги та ожиріння в ЄС до 2030 року є критично важливим. Перехід на переважно рослинну дієту із вживанням меншої кількості червоного та обробленого м'яса та вживанням більшої кількості фруктів та овочів зменшить не лише ризики захворювань, що загрожують життю, але й вплив продовольчої системи на довкілля³³. Підраховано, що в ЄС у 2017 році понад 950 000 смертей (кожна п'ята) та понад 16 мільйонів втрачених років здорового життя були пов'язані із нездоровим режимом харчування; головним чином, основними причинами смертей є серцево-судинні захворювання та захворювання на рак³⁴. План ЄС щодо «боротьби з раком» включає пропаганду здорового харчування як частину заходів щодо профілактики цього захворювання.

Надання чіткої інформації, яка полегшує споживачам вибір здорового режиму харчування, принесе користь їх здоров'ю та якості життя, а також зменшить витрати, пов'язані зі здоров'ям. Щоб **надати можливість споживачам** робити усвідомлений, здоровий та стійкий вибір продуктів харчування, Комісія

³⁰ Статистика сільського, лісового та рибного господарства, видання 2019 року, Статистичні книги, Євростат.

³¹ Червоне м'ясо включає яловичину, м'ясо свиней, баранину, козяче м'ясо та все перероблене м'ясо.

³² Willett W. et al (2019), «Їжа в антропоцені: Комісія ЕАТ – Ланцет щодо здорових дієт із стійких продовольчих систем», у Lancet, Vol. 393, стор. 447–92.

³³ ФАО та ВООЗ (2019), Сталі здорові дієти - керівні принципи.

³⁴ Науковий центр ЄС: <https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden>

запропонує гармонізоване обов'язкове маркування харчових продуктів перед упаковкою та розгляне пропозицію про розширення обов'язкових ознак походження певних продуктів, повністю враховуючи вплив на єдиний ринок. Комісія також вивчить способи гармонізації добровільних екологічних вимог та створення стійких правил маркування, що охоплює в синергії з іншими відповідними ініціативами харчові, кліматичні, екологічні та соціальні аспекти харчових продуктів. Комісія також вивчить нові способи надання інформації споживачам іншими шляхами, включаючи цифровий, для поліпшення доступності інформації про продукти харчування, зокрема для людей із вадами зору.

Для поліпшення **доступності та вартості** продуктів харчування, а також з метою пропаганди здорових та стійких дієт в громадському харчуванні Комісія визначить найкращий спосіб встановлення мінімальних обов'язкових критеріїв для закупівель продуктів харчування. Це допоможе містам, регіонам та державним органам влади відігравати свою роль шляхом отримання сталого харчування для шкіл, лікарень та державних установ, що також сприятиме зміцненню систем стійкого землеробства, таких як органічне виробництво. Комісія буде надавати приклад і підкріплювати стандарти сталого розвитку в договорі громадського харчування для своїх їдалень. Крім того, Комісія розгляне шкільну схему ЄС, щоб посилити її внесок у стале споживання їжі та, зокрема, посилити освітні повідомлення про важливість здорового харчування, сталого виробництва продуктів харчування та зменшення харчових відходів.

Податкові пільги також повинні сприяти переходу до стійкої системи харчування та заохочувати споживачів до вибору стійких та здорових дієт. Пропозиція Комісії щодо ставок ПДВ (зараз обговорюється в Раді) може дозволити державам-членам більш цілеспрямовано використовувати ставки, наприклад, для підтримки органічних фруктів та овочів. Податкові системи ЄС повинні також прагнути до того, щоб ціна різних харчових продуктів відображала їх реальні витрати з точки зору використання обмежених природних ресурсів, забруднення, викидів парникових газів та інших екологічних впливів.

2.5. Зменшення втрат продуктів харчування та відходів

Подолання втрат харчових продуктів та відходів є ключовим фактором досягнення стійкості³⁵. Скорочення відходів продуктів харчування приносить заощадження споживачам та операторам, а відновлення та перерозподіл надлишків їжі, які в іншому випадку будуть марно витрачені, має важливий соціальний аспект. Він також пов'язаний з політикою щодо відновлення поживних речовин та вторинної сировини, виробництва кормів, безпеки харчових продуктів, біорізноманіття, біоекономіки, управління відходами та відновлюваної енергії.

Комісія зобов'язана скоротити наполовину харчові відходи на душу населення на рівні роздрібною торгівлі та споживачів до 2030 року (ціль ЦСР (ціль сталого розвитку) 12.3). Використовуючи нову методологію вимірювання харчових

³⁵ На рівні ЄС харчові відходи (усі етапи життєвого циклу) становлять щонайменше 227 млн тонн CO₂ екв. на рік, тобто близько 6% від загальних викидів ЄС у 2012 році (ЄС FUSIONS - Використання продуктів харчування для соціальних інновацій за допомогою оптимізації стратегій протидії утворенню відходів) (2016). Оцінки європейських рівнів харчових відходів).

відходів³⁶ і дані, які очікуються від держав-членів у 2022 році, вона встановить базовий рівень та запропонує юридично обов'язкові **цілі** щодо зменшення харчових відходів у межах ЄС.

Комісія буде інтегрувати запобігання втрати харчових продуктів та утворення відходів в інші напрями політики ЄС. Нерозуміння та нецільове використання **позначення дат** («використання ким» та «вжити до») призводять до утворення харчових відходів. Комісія перегляне правила ЄС, щоб врахувати дослідження споживачів. Окрім кількісного визначення рівня харчових відходів, Комісія буде досліджувати втрати харчових продуктів на стадії виробництва та досліджувати шляхи запобігання. Координаційні дії на рівні ЄС посилять дії на національному рівні та рекомендації Платформи ЄС щодо втрат їжі та харчових відходів³⁷, допоможуть підказати подальші кроки для всіх гравців.

2.6. Боротьба з харчовими шахрайствами по ланцюгу поставок продовольства

Харчове шахрайство ставить під загрозу стійкість харчових систем. Це обманює споживачів та заважає їм робити усвідомлений вибір. Це підриває безпеку харчових продуктів, справедливу комерційну практику, стійкість ринків продовольства і, зрештою, єдиного ринку. Політика нульової толерантності та ефективні засоби стримування мають вирішальне значення в цьому плані. Комісія розширить боротьбу проти шахрайства з харчовими продуктами для досягнення рівних умов для операторів та зміцнення повноважень органів контролю та правоохоронних органів. Комісія співпрацюватиме з державами-членами, Європолом та іншими органами з метою використання даних ЄС про відстеження та оповіщення для поліпшення координації щодо шахрайства з харчовими продуктами. Комісія також запропонує більш жорсткі стримуючі заходи, кращий контроль над імпортом та вивчить можливість посилення координації та розслідування потенціалу Європейського бюро протидії шахрайству (OLAF).

3. ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕХОДУ

3.1. Дослідження, інновації, технології та інвестиції

Дослідження та інновації (НДДКР) є ключовими рушіями у прискоренні переходу до стійких, здорових та всеохоплюючих продовольчих систем від первинного виробництва до споживання. Науково-дослідні роботи можуть допомогти розробити та протестувати рішення, подолати бар'єри та розкрити нові ринкові можливості³⁸. У рамках програми «Горизонт 2020» Комісія готує додатковий конкурс пропозицій щодо пріоритетів Зеленого курсу у 2020 році на загальну суму близько 1 млрд євро. За програмою Горизонт Європа Комісія пропонує витратити 10 млрд євро на НДІ на продукти харчування, біоекономіку, природні ресурси,

³⁶ Делеговане Рішення Комісії (ЄС) 2019/1597 від 3 травня 2019 року про доповнення Директиви 2008/98/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо спільної методології та мінімальних вимог до якості для рівномірного вимірювання рівня харчових відходів (ОВ L 248, 27.9.2019, стор 77).

³⁷ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu-actions_action_implementation_platform_key_recommendations.pdf

³⁸ Робочий документ Комісії - Європейські дослідження та інновації в галузі безпеки харчових продуктів та харчування, SWD 2016/319, та довідковий документ конференції на високому рівні комісії FOOD 2030 (2016) – Європейські дослідження та інновації в галузі безпеки харчових продуктів та харчування.

сільське господарство, рибне господарство, аквакультуру та навколишнє середовище, а також використання цифрових технологій та природоохоронних рішень для агропродовольства. Ключова сфера досліджень стосуватиметься мікробіомів, їжі з океанів, міських харчових систем, а також збільшення доступності та джерел альтернативних білків, таких як рослинні, мікробні, морські протеїни, протеїни на основі комах та заміники м'яса. **Місія у галузі охорони здоров'я ґрунтів та продовольства** буде спрямована на розробку рішень для відновлення здоров'я та функціонування ґрунтів. Нові знання та інновації також розширять агроекологічні підходи в первинному виробництві завдяки спеціальному партнерству з живими лабораторіями з агроекології. Це сприятиме зменшенню використання пестицидів, добрив та протимікробних препаратів. Для прискорення інновацій та передачі знань Комісія співпрацюватиме з державами-членами задля посилення ролі **Європейського інноваційного партнерства «Сільськогосподарська продуктивність та стійкість» (EIP-AGRI)** у стратегічних планах. Крім того, **Європейський фонд регіонального розвитку** інвестуватиме, завдяки правильній спеціалізації, в інновації та співпрацю протягом ланцюгів харчових цінностей.

Нове партнерство в рамках Горизонт Європа «Безпечні та стійкі продовольчі системи для людей, планети та клімату» створить механізм управління НДДКР, який залучатиме держави-члени та учасників продовольчих систем від ферми до виделки, щоб забезпечити інноваційні рішення для спільної вигоди щодо харчування, якості їжі, клімату, циркулярності та спільноти.

Усі фермери й всі сільські райони мають бути підключені до швидкого та надійного Інтернету. Це є ключовим фактором для роботи, бізнесу та інвестицій у сільській місцевості, а також для покращення якості життя у таких сферах, як охорона здоров'я, розваги та електронне урядування. Доступ до **швидкого широкосмугового Інтернету** також дозволить інтегрувати точне виробництво та використовувати штучний інтелект. Це дозволить ЄС повністю використовувати своє глобальне лідерство у супутникових технологіях. В кінцевому рахунку це призведе до зниження витрат для аграріїв, поліпшення управління ґрунтами та якістю води, скорочення використання добрив, пестицидів та зменшення викидів ПГ, поліпшення біорізноманіття та створення більш здорового середовища для фермерів і громадян. Комісія має на меті прискорити запровадження швидкого широкосмугового Інтернету в сільській місцевості для досягнення мети 100% доступу до 2025 року.

Необхідні **інвестиції** для заохочення інновацій та створення стійких продовольчих систем. Через гарантії бюджету ЄС Фонд InvestEU³⁹ сприятиме інвестиціям у агропродовольчий сектор за рахунок зниження ризику інвестицій європейських корпорацій та полегшення доступу до фінансування для малого та середнього бізнесу та компаній середньої ринкової капіталізації.⁴⁰ У 2020 році рамковий документ ЄС щодо сприяння стійким інвестиціям (таксономія ЄС⁴¹), а також оновлена стратегія сталого фінансування мобілізує фінансовий сектор для більш

³⁹ Створена як частина програми InvestEU, як це визначено в Пропозиції Регламенту Європейського Парламенту та Ради про створення програми InvestEU, COM (2018) 4439, 2018/0229 (COD).

⁴⁰ В рамках Європейського Фонду стратегічних інвестицій під «компаніями із середньою капіталізацією» мають на увазі юридичні особи з кількістю працівників від 250 до 3000, які не є МСП.

⁴¹ Таксономія ЄС – це інструмент імплементації, який може дати можливість ринкам капіталу визначити та реагувати на інвестиційні можливості, що сприяють досягненню цілей екологічної політики.

стійких інвестицій, у тому числі в сільське господарство та виробництво продовольства. Спільна сільськогосподарська політика також має все більше сприяти інвестиційній підтримці для підвищення стійкості та прискорення екологічної та цифрової трансформації господарств.

3.2. Консультаційні послуги, обмін даними та знаннями, навички

Знання та поради є ключовими для того, щоб всі учасники продовольчої системи стали сталими. Первинні виробники мають особливу потребу в **об'єктивних, спеціалізованих консультаційних послугах** щодо вибору сталого управління. Таким чином, Комісія сприятиме **ефективним системам знань та інновацій у галузі сільського господарства (AKIS)**, залучаючи всіх суб'єктів харчового ланцюга. У своїх стратегічних планах ССП державам-членам потрібно буде розширити підтримку AKIS та посилити ресурси для розвитку й підтримки відповідних консультативних послуг, необхідних для досягнення цілей та завдань Зеленого курсу.

Комісія запропонує законодавству перетворити свою мережу даних обліку сільського господарства в мережу даних про стійкість сільського господарства з метою збирання даних про цілі Стратегії «Від ферми до виделки» і біорізноманіття та інших показників стійкості⁴². Мережа дасть змогу порівняти показники ефективності фермерських господарств щодо регіональних, національних чи галузевих показників. Завдяки спеціалізованим консультаційним службам надаватимуться відгуки та рекомендації фермерам, що пов'язуватиме їх досвід з Європейським партнерством з інновацій та дослідницькими проектами. Це покращить сталий розвиток фермерів-учасників, а також їх доходи.

Як частина європейської стратегії даних, спільний **європейський інформаційний аграрний простір** сприятиме підвищенню конкурентної стійкості сільського господарства ЄС за рахунок обробки та аналізу продукції, використання земель, екологічних та інших даних, дозволяючи точно та спеціально застосовувати виробничі підходи на рівні фермерських господарств та моніторинг ефективності роботи сектора, а також підтримуватиме ініціативи у сфері викидів вуглецю. Програми ЄС «Коперник» та **Європейська мережа морських спостережень та інформації (EMODnet)** зменшать інвестиційні ризики та полегшать стійку практику в секторі рибальства та аквакультури.

Комісія забезпечить індивідуальні рішення, які допоможуть переробникам продуктів харчування для малого та середнього бізнесу (МСП), а також дрібним роздрібним торговцям та постачальникам продовольчих послуг розвивати нові навички та бізнес-моделі, уникаючи додаткових адміністративних та навантажувальних витрат. Вона надасть настанови роздрібним торговцям, переробникам харчових продуктів та постачальникам продовольчих послуг щодо передового досвіду сталого розвитку. Мережа Enterprise Europe надаватиме консультативні послуги щодо забезпечення сталого розвитку малих та середніх підприємств та сприятиме поширенню передового досвіду. Комісія також оновить

⁴² В повному дотриманні Європейської рамки сумісності, включаючи інструмент стійкості сільського господарства для поживних речовин, як включено у пропозицію щодо ССП після 2020 року.

свою **Програму навичок**⁴³, щоб гарантувати, що харчовий ланцюг має доступ до достатньої та належно кваліфікованої робочої сили.

4. СПРИЯННЯ ГЛОБАЛЬНОМУ ПЕРЕХОДУ

ЄС підтримає глобальний перехід до стійких агропродовольчих систем, відповідно до цілей цієї стратегії та цілей сталого розвитку (ЦСР). Через свою зовнішню політику, включаючи міжнародну співпрацю та торговельну політику, ЄС здійснюватиме розвиток **Зелених Альянсів** щодо стійких продовольчих систем з усіма своїми партнерами у двосторонніх, регіональних та багатосторонніх форумах. Це стосуватиметься співпраці з Африкою, сусідами та іншими партнерами та враховуватиме різні виклики в різних куточках світу. Щоб забезпечити успішний глобальний перехід, ЄС заохочуватиме та надаватиме можливість розвивати комплексні відповіді на користь людям, природі та економічному зростанню.

Відповідна політика ЄС, включаючи торговельну політику, буде використовуватися для підтримки та участі в екологічному переході ЄС. Європейський Союз буде намагатися забезпечити наявність амбітної глави щодо стійкості у всіх двосторонніх торговельних угодах. Це забезпечить повне виконання положень про торгівлю та сталий розвиток у всіх торговельних угодах, у тому числі через Директора з питань торгівлі ЄС.

Торгова політика ЄС повинна сприяти розширенню співпраці з третіми країнами та отриманню **амбіційних зобов'язань у ключових сферах, таких як добробут тварин, використання пестицидів та боротьба з антимікробною резистенцією**. ЄС буде прагнути просувати міжнародні стандарти у відповідних міжнародних органах та заохочувати виробництво агропродовольчих товарів, які відповідають високим стандартам безпеки та стійкості, підтримуватиме дрібних фермерів у дотриманні цих стандартів та доступі до ринків. ЄС також буде активізувати співпрацю з метою поліпшення харчування та зменшення продовольчої незабезпеченості шляхом посилення стійкості продовольчих систем та зменшення харчових відходів.

ЄС зосередить свою **міжнародну співпрацю** на дослідженні харчових продуктів та інноваціях, з особливим наголосом на адаптацію до зміни клімату та її пом'якшення, агроекологію, стійке управління ландшафтами та управління землею, збереження та стале використання біорізноманіт; інклюзивні та справедливі виробничо-збутові ланцюги, харчування та здорові дієти, запобігання та реагування на продовольчі кризи, особливо в нестабільних умовах; на стійкість та готовність до ризику, комплексне управління шкідниками, здоров'я та добробут рослин і тварин, стандарти безпеки харчових продуктів, антимікробна резистентність, а також стійкість координованих заходів з гуманітарної діяльності та розвитку. ЄС буде ґрунтуватися на поточних ініціативах⁴⁴ та інтегрувати узгодженість політики для сталого розвитку у всі напрями політики. Ці дії зменшать тиск на біорізноманіття у всьому світі. Таким чином, кращий захист природних екосистем разом із зусиллями щодо зменшення торгівлі та споживання

⁴³ Повідомлення Комісії «Спільна робота з метою посилення людських ресурсів, працевлаштування та конкурентоспроможності», COM / 2016/0381, фінальна версія.

⁴⁴ Наприклад, ініціатива розвитку інновацій через дослідження в сільському господарстві (DESIRA).

дикої природи сприятиме запобіганню та **нарощуванню стійкості до можливих майбутніх захворювань та пандемій.**

Щоб зменшити внесок ЄС у **глобальну вирубку лісів та деградацію лісів**, Комісія представить у 2021 році законодавчу пропозицію та інші заходи щодо уникнення або мінімізації розміщення на ринку ЄС продуктів, пов'язаних із вирубкою або деградацією лісів.

ЄС застосовуватиме нульову толерантність у **боротьбі з незаконним, невідомим та нерегульованим рибальством (ННН)** та боротиметься з надлишковими виловами, сприятиме сталому управлінню рибними та морськими промислами, покращуватиме управління в океанах, співпрацю у морі та менеджмент прибережних територій⁴⁵.

Комісія включить усі вищезазначені пріоритети в керівництво із програмування співпраці з третіми країнами на період 2021-2027 років. З належним урахуванням перехресних цілей, таких як права людини, гендер, мир та безпека.

Імпортна їжа повинна надалі відповідати певним нормам та стандартам ЄС. Комісія врахує екологічні аспекти при оцінці **запитів на допуски** до ввезення пестицидних речовин, які вже не затверджені в ЄС, дотримуючись стандартів та зобов'язань СОТ. Для подолання глобальної загрози **антимікробної резистентності** продукти тваринного походження, що ввозяться до ЄС, повинні відповідати суворим вимогам щодо використання антибіотиків відповідно до нещодавно узгодженого Регламенту про ветеринарні лікарські засоби.

Більш стійка продовольча система ЄС вимагає також більш стійких практик наших торгових партнерів. З метою сприяння поступовому просуванню до використання **більш безпечних засобів захисту рослин**, ЄС розглядає, у відповідності з правилами СОТ та після оцінки ризику, можливість переглядати допуски до імпорту речовин, що відповідають «критеріям скорочення»⁴⁶ та представляють високий рівень ризику для здоров'я людини. ЄС буде активно співпрацювати з торговими партнерами, особливо з країнами, що розвиваються, для супроводу переходу до більш стійкого використання пестицидів, щоб уникнути порушень у торгівлі та пропагувати альтернативні засоби захисту рослин та методи.

ЄС сприятиме глобальному переходу до стійких продовольчих систем в **міжнародних органах із встановлення стандартів**, відповідних **багатосторонніх форумах та міжнародних заходах**, включаючи п'ятнадцяте засідання Конференції сторін Конвенції ООН про біологічне різноманіття, саміт з питань продовольства та Саміт ООН з питань продовольчих систем у 2021 році, в рамках якого Комісія буде домагатися амбітних політичних результатів.

⁴⁵ Через регіональні організації управління рибним господарством, угоди про партнерство в галузі сталого рибного господарства та нашу співпрацю з третіми країнами щодо ННН та стабільних ланцюгів вартості в рибному господарстві та аквакультури; співпраця особливо актуальна з країнами, які постраждали від зміни клімату.

⁴⁶ Ці речовини можуть мати вплив на здоров'я людини і включати речовини, класифіковані як мутагенні, канцерогенні, токсичні для розмноження або ті, що мають руйнівні властивості для ендокринної системи, як визначено в пунктах 3.6.2. до 3.6.5 та 3.8.2 Додатка II до Регламенту (ЄС) № 1107/2009.

В рамках свого підходу до **інформації про харчові продукти для споживачів** та у поєднанні із законодавчою базою щодо стійких продовольчих систем, ЄС буде просувати схеми (включаючи маркування ЄС щодо стійкого харчування) та керувати роботою над міжнародними стандартами сталості та методами обчислення екологічного сліду в багатосторонніх форумах для сприяння кращому дотриманню стандартів сталого розвитку. Комісія також підтримає виконання правил щодо оманливої інформації.

5. ВИСНОВКИ

Європейський зелений курс – це можливість узгодити нашу продовольчу систему з потребами планети та позитивно реагувати на прагнення європейців до здорової та екологічно дружньої їжі. Метою даної Стратегії є перетворення продовольчої системи ЄС на глобальний стандарт стійкості. Перехід до стійких продовольчих систем вимагає колективного підходу із залученням державних органів влади на всіх рівнях управління (включаючи міста, сільські та прибережні громади), суб'єктів приватного сектору в межах виробничо-збутових ланцюгів, неурядових організацій, соціальних партнерів, науковців та громадян.

Комісія пропонує всім громадянам та зацікавленим сторонам брати участь у широкій дискусії щодо формування стійкої продовольчої політики, включаючи національні, регіональні та місцеві зібрання. Комісія пропонує Європейському Парламенту та Раді підтримати дану Стратегію та сприяти її реалізації. Комісія звернеться до громадян щодо цієї Стратегії, щоб заохотити їх брати участь у трансформації наших продовольчих систем.

Комісія забезпечить реалізацію Стратегії в тісній послідовності з іншими складовими Зеленого курсу, зокрема Стратегією біорізноманіття до 2030 рік, новою Міжнародною класифікацією хронічних захворювань (МКХ3/СЕАР) та відсутністю забруднення.

[Комісія] здійснюватиме моніторинг переходу до стійкої продовольчої системи, щоб забезпечити її дію в планетарних межах, включаючи прогрес у досягненні цілей та загальне зменшення екологічного та кліматичного сліду продовольчої системи ЄС. Вона регулярно збиратиме дані, у тому числі на основі спостереження за Землею для всебічної оцінки сукупного впливу всіх дій цієї Стратегії на конкурентоспроможність, навколишнє середовище та здоров'я. Комісія перегляне дану Стратегію до середини 2023 року, щоб оцінити, чи буде виконаних дій достатньо для досягнення цілей або виникне необхідність у додаткових діях.